

ФУНКЦІЙНІ, МОТИВАЦІЙНІ ТА СЛОВОТВІРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗВИСК ЖИТЕЛІВ СЕЛА ЛИБОХОРА СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ¹

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2(46)

УДК 392.91(477.8)

DOI:10.24144/2663-6840/2021.2(46).202–210

Прадід Ю. Функційні, мотиваційні та словотвірні особливості прізвиськ жителів села Либохора Стрийського району Львівської області; кількість бібліографічних джерел – 40; мова українська.

Анотація. Стаття присвячена вивченню функційних, мотиваційних та словотвірних особливостей прізвиськ жителів с. Либохора Стрийського району Львівської області.

У статті проаналізовано доробок українських мовознавців у царині вивчення прізвиськ. Зазначається, що в XX ст. опубліковано лише кілька статей, які безпосередньо або дотично стосуються цієї проблематики (В.В. Німчук, І.І. Ковалик, М.П. Лесюк, І.Д. Сухомлин, М.В. Тимінський, В.А. Чабаненко та деякі ін.), хоч основи дослідження українських прізвищ були закладені ще в кінці XIX–на початку XX ст. (В.Ю. Охримович, М.Ф. Сумцов, І.Я. Франко, В.М. Ястребов).

Більш інтенсивно почали вивчатися українські прізвиська тільки у XXI ст. З'явилися й перші дисертаційні роботи (О.В. Антонюк, М.Я. Наливайко, В.А. Павлюк, Н.М. Шульська та ін.), у яких досліджуються різноманітні аспекти українських прізвиськ різних регіонів України, зокрема Вінниччини, Донеччини, Львівщини, Полісся та ін. Опублікована низка ґрунтовних статей, предметом вивчення в яких є також прізвиськова проблематика.

Актуальність пропонованого дослідження полягає в комплексному вивченні прізвиськ конкретного населеного пункту, що становить інтерес не лише для мовознавців, але й для істориків, етнографів, краєзнавців та, власне, усіх тих, хто цікавиться історією рідного краю. Дослідження проведено на фактичному матеріалі, зібраному шляхом опитування жителів с. Либохора (зібрано і систематизовано понад 500 прізвиськ). Доведено, що найбільше прізвиськ жителів села походить від імені, прізвища чи прізвиська батька або матері (*Василь Петрів, Мирон Моланин; Маруся Павлючка, Зоня Гешова; Василь Гаївський, Настася Гольтянчина* та ін.). Зазначається, що прізвиськ у місцевих жителів у кілька разів більше аніж прізвищ, адже прізвище у всіх членів сім'ї, як правило, однакове, а прізвиська в кожного іноді різні.

За функційними особливостями серед прізвиськ либохорців вирізняються чотири групи: 1) індивідуальні: *Базьо, Дідо Бойся, Маруся Андрія Хомийового, Юрко Федуня з Поломів* та ін.; 2) сімейно-родові: *Грицаки, Семеновичі, Хомії* та ін.; 3) територіальні: *з-під Дворів, із Нижнього кінця, із Кириїтів* та ін.; 4) внутрішньосімейні: *Зоня Полажнина, Юрко Настасин, Маруся Аннина* та ін.

За мотиваційною ознакою прізвиська жителів с. Либохора об'єднуються в групи, що походять від антропонімів (*Бориска, Настася Глюдзикова, Антін Михайла Грицьового* та ін.); назви, що вказує на територіальне походження носія прізвиська, або, частіше, назви, що вказує на місцину його проживання (*Іван Рожанський, Олена з-під Дворів, Хомий із Потока* та ін.); назви роду занять або професії носія прізвиська (*Мурник, Кіномеханік, Тракторист* та ін.) і т. ін.

Проведений аналіз дає підстави зробити висновок, що прізвиська либохорців частіше є однокомпонентними (*Будзя, Будулай, Матійко* та ін.), двокомпонентними (*Андрій Хомий, Анна Бемкова, Михась Почтарчин* та ін.), рідше – трьохкомпонентними (*Анна Матія Бубрунчиного, Василь з Рудаєв, Настася Семенка Шурикового* та ін.), зовсім рідко – чотирьохкомпонентними (*Полага Федуня з Поломів, Ні печень ні конфет*) і п'ятикомпонентними (*Юрко Юрка Зоні Юрка Максимового*).

Доведено, що абсолютна більшість прізвиськ, носіями яких є жителі села Либохора, з негативним денотатом.

Ключові слова: прізвисько, село Либохора на Стрийщині, функційні, мотиваційні та словотвірні особливості, відантропонімні прізвиська, відапелятивні прізвиська, словотворення прізвиськ, одно-, дво- і багатоконпонентні прізвиська.

Постановка проблеми. Паралельно з офіційними найменуваннями людей (прізвищами, особовими іменами, по-батькові) функціонують неофіційні антропоніми, найпоширенішими серед яких є прізвиська, які з'явилися набагато раніше аніж прізвища і передавалися з покоління в покоління десятиліттями. Вони широко поширені і в наші дні. Прізвиська, як, власне, і прізвища, яскраво відображають своєрідність народу. Вони мають безпосередній зв'язок із його культурою, побутом, історією і пройшли довгий шлях свого становлення. Первісно кожне прізвище і прізвисько було чимось зумовлене і щось означало. Завжди існувала якась підстава для того, щоб дати людині назву, яка б відрізняла її від інших.

¹ Не слід плутати з с. Либохора нині Самбірського (до останнього часу Турківського) району на Львівщині

Найбільш уживаними і найпоширенішими засобами додаткової ідентифікації особи від найдавніших часів були найменування по імені батька, потім – за місцем проживання чи походження, за професією або заняттям і т. д.

Комплексне дослідження прізвиськ окремих регіонів узагалі та населених пунктів зокрема – нині одне з важливих завдань ономастичної науки.

Аналіз досліджень. Українські прізвиська на відміну від українських прізвищ вивчені недостатньо. Одна із причин такого становища полягає в тому, що процес збирання прізвиськ нелегкий, бо їх не вдається зафіксувати в архівах або ж знайти на сайтах Інтернету, а доводиться створювати базу лише шляхом опитування й анкетування.

Варто зазначити, що основи вивчення українських прізвищ були закладені ще в ономастичних

дослідженнях, проведених В.Ю. Охримовичем, М.Ф. Сумцовим, І.Я. Франком, В.М. Ястребовим у кін. XIX–на поч. XX ст. Чільне місце в цьому ряду посідає праця І.Я. Франка «Причинки до української ономастики», надрукована у Львові в «Науковому збірнику, присвяченому ювілею проф. М.С. Грушевського» (1906).

Серед праць із прізвиськової проблематики, що побачили світ у XX ст., слід назвати хіба що статті В.В. Німчука [Німчук 1966], І.І. Ковалика [Ковалик 1967], І.Д. Сухомлина [Сухомлин 1970], М.В. Тимінського [Тимінський 1987], В.А. Чабаненко [Чабаненко 1976] та деякі ін., які безпосередньо або дотично стосуються вивчення українських прізвиськ. Фактично ж комплексне дослідження прізвиськ окремих регіонів розпочалося лише в XXI ст. Результатом цієї кропіткої наполегливої праці українських мовознавців стали десятки опублікованих статей в Україні та за кордоном, захищені кандидатські дисертації.

Характеристика прізвиськ як класу антропонімів в аспекті текстотворення, теорії комунікації, специфіка їх функціонування як стислих текстів, які компресують у собі мотиваційний зміст антропоніма, когнітивна прагматика тексту оніма були об'єктом дослідження в кандидатській дисертації Н.М. Федотової «Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма» [Федотова 2008].

Методика мотиваційного аналізу прізвиськ застосована в кандидатській дисертації «Прізвиська, мотивовані іменами та прізвищами носіїв (на матеріалі антропонімії Донецької області)» О.В. Антонюк. Особливістю онімів, мотивованих іменами та прізвищами носіїв, зазначається в роботі, є те, що найменував, створюючи антропонім, відштовхується від ознаки людини, яка лежить не в екстралінгвальній площині (зовнішність, мовлення, поведінка та ін.), а бере за основу мотивант суто лінгвального характеру ім'я або прізвище [Антонюк 2011].

У кандидатській дисертації «Неофіційна антропонімія Західного Полісся» Н.М. Шульської здійснюється комплексний аналіз неофіційної антропологічної системи цього регіону із залученням максимально повної джерельної бази, запропонована відносно нова ієрархічна типологія неофіційних антропонімів за мотиваційними ознаками, виділяються полімотиваційні прізвиська, встановлюються найпродуктивніші словотвірні моделі та способи творення неофіційних антропонімів і т. ін. [Шульська 2011].

Ключовими проблемами, які намагається розв'язати у своїй кандидатській дисертації «Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини» В.А. Павлюк, є загальна характеристика неофіційного антропонімікону, розробка методики його вивчення, аналіз мотиваційних типів за різними вихідними ознаками, феномен конотативності та пов'язані з ним формально-семантичні трансформації, опис граматичної і словотвірної структури центральноподільських прізвиськ [Павлюк 2016].

Методика цілісного і всебічного аналізу ан-

тропонімів, яка включає функціональну систематизацію і класифікацію неофіційних регіональних іменувань, дослідження словотвірної структури та емоційного забарвлення розмовних варіантів імен, аналіз індивідуальних та групових прізвиськ за мотивами номінації, розкриття словотвірних та конотативних особливостей антропонімів, з'ясування мотивів виникнення індивідуальних іменувань за родичами і визначення способів їх творення, виокремлення сімейно-родових назв та встановлення особливостей їх функціонування – ось перелік основних проблем, які є об'єктом вивчення в кандидатській дисертації. «Неофіційна антропонімія Тернопільщини» О.С. Вербовацької.

Окрім названих вище дисертаційних робіт, у XXI ст. побачили світ кілька десятків статей, авторами яких є не лише автори дисертацій. Заслужують на увагу праці Г.Л. Аркушина [2000, 2001], Л.О. Кравченко [2009-1, 2009-2], Г.Д. Ліщинської [2010], О.І. Михальчук [2007, 2009], Р.І. Остаха [2006], Н.І. Рувольової [2008], Г.В. Сенік [2009], В.І. Тихоші [2009] та деяких інших учених. Зроблено перші кроки й на шляху лексикографічного опрацювання українських прізвиськ (Г.Л. Аркушин [Словник 2009], М.Я. Наливайко [2012, 2018], В.А. Чабаненко [2005], В.П. Шульгач [2006], Н.М. Шульська [2008]).

Актуальність пропонованого дослідження вбачаємо в необхідності комплексного вивчення прізвиськ конкретного населеного пункту, що становить інтерес не лише для мовознавців, але й для істориків, етнографів, краєзнавців та, власне, усіх тих, хто цікавиться історією рідного краю.

Слід сказати, що окрім статей невідомого автора «Антропонікон села Бурімки Ічнянського району Чернігівської області», розміщеній на одному з сайтів Інтернету², Л.І. Лонської «Національна специфіка регіональної антропонімії (на матеріалі прізвиськ села Руська Поляна Черкаської області)» [Лонська 2012] та Т.В. Щербини «Неофіційні особові найменування в говірці с. Журавки Шполянського району Черкаської області» [Щербина 2015], інших подібних розвідок немає.

Мета статті – провести комплексний аналіз функційних, мотиваційних та словотвірних особливостей прізвиськ жителів с. Либохора Стрийського району на Львівщині.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) узагальнити доробок українських мовознавців з проблем вивчення українських прізвиськ; 2) зібрати і систематизувати прізвиська жителів с. Либохора Стрийського району на Львівщині; 3) описати їх функційні та мотиваційні особливості на основі наукових джерел та обґрунтувати місцевих жителів; 4) проаналізувати способи творення та структуру прізвиськ досліджуваного населеного пункту.

Методи та методика дослідження. Як основний у статті використано описовий метод і його основні прийоми: інвентаризація та систематизація

² Див. дет.: <https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/21.-Moje-selo-kraplynochka-na-karti-1.pdf>.

мовного матеріалу в синхронії. Теоретико-методологічним підґрунтям розвідки слугували в основному прізвиськові концепції українських мовознавців.

Виклад основного матеріалу. Коротко про географічне положення та історичне минуле с. Либохора, що розташоване на річці Цигла³ (притока Опору) на відстані 60 км від районного центру м. Стрий. На південь від с. Либохора розташоване с. Нижня Рожанка, на захід і північ – с. Тухля. На сході село межує з Івано-Франківською областю. Кількість населення Либохори трохи перевищує 900 осіб. Село оточують гори Магура (1362,7 м) – друга за висотою вершина Львівщини, Буковець (1171 м), Кіндрат (1158 м), Дашковець (1128 м) та ін.

Перші історичні згадки про поселення сягають 1300 р., через що Либохора вважається одним з найдавніших населених пунктів району. Походження назви села пов'язують з легендою про мисливців, які полювали в тутешніх лісах на куницю, зокрема про їхнього ватажка, якого заманила в глибину борів куниця і безслідно щезла. Коли чоловік розгледівся і зрозумів, що не знає дороги назад, почав блукати лісом, приговорюючи: «Лихі бори, лихі бори...». Згодом мисливці знайшли його ледь живого, а місцину цю ще довго самі оминали й інших застерігали. З часом тут оселилися люди, частину лісів вирубали, а поселення назвали Лихоборою, що з часом стало селом Либохорою.

Слід сказати обов'язково про відмінювання і творення похідних слів від назви Либохора, оскільки часто-густо зустрічаються помилки не лише в розмовному, але й писемному мовленні. Так, наприклад, у статті «У Сколівському районі місцева громада перекриває дорогу для лісовозів», розміщеній на одному з сайтів Інтернету, читаємо: «За словами місцевого мешканця Юрія Цабана, дорогу у *Либохорах* нищить спецтехніка, яка проїжджає селом»⁴. Замість місцевого відмінка однини в *Либохорі* автор публікації з незрозумілих причин обирає варіант місцевого відмінка множини: у *Либохорах*. Дуже часто мешканців села називають *либохорівцями* взамін правильної форми *либохорівцями*. Що стосується утвореного прикметника від назви *Либохора*, то тут правильно говорити і писати *либохорівський* (ансамбль), *либохорівська* (школа), *либохорівське* (чудо), *либохорівські* (школярі), бо форми *либохорський*, *либохорська*, *либохорське*, *либохорські* не відповідають правилам українського словотвору та орфографічним нормам української мови.

Тепер про сам термін *прізвисько*. Так, лише в одній статті «Українсько-польські прізвиськові стереотипи» Н.М. Шульська як синонімічні використовує шість (!) термінів: *прізвисько*, *вуличні антропоніми*, *вуличні імена*, *неофіційні найменування людей*, *неофіційні особові назви*, *неофіційні назви осіб* [Шульська 2015]. Натомість добре відомо, що синонімія у сфері термінології явище небажане.

³ Саме так в офіційних джерелах значиться річка, що протікає через село, хоч усі місцеві жителі називають її тільки Сиглюю.

⁴ <https://suspilne.media/35458-u-skolivskomu-rajoni-misceva-gromada-perekrivae-dorogu-dla-lisovoziv/>.

Вважається, що найкращим визначенням є таке, яке позначається одним терміном, що дозволяє уникати всіляких кривотлумачень і двозначностей.

І все ж найчастіше в науковій літературі вживається термін *прізвисько*. У сучасній антропоніміці його часто вживають стосовно широкого кола неофіційних іменувань. Проте відомий ономаст М.Л. Худаш дещо звужує це коло, не вважаючи прізвиськами прямі найменування по батькові, матері тощо, а також апелюючи назви, різні атрибутивні окреслення на зразок: Іван гумений, Петро подвірний [Худаш 1976, с. 100]. Учений визначає *прізвисько* як додаткове неофіційне ім'я, дане людині іншими людьми відповідно до її характерних рис, обставин, що супроводять її у житті, за якоюсь аналогією, за походженням й іншими мотивами [там само, с. 83]. На думку І.Д. Сухомлина, неофіційне прізвисько (прізвисько) відбиває реальні риси зовнішності, характеру носія або свідчить про ступінь родинних стосунків його з іншими членами сім'ї [Сухомлин 1970, с. 37]. Прізвиська – додаткові, неофіційні (другі) назви (усталені чи неусталені), вважає В.В. Німчук, що передаються або не передаються спадково [Німчук 1966, с. 37]. У «Словнику української мови» подається таке трактування: *Прізвисько – це найменування, яке іноді дається людині (крім справжнього прізвища та імені) і вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок*. В енциклопедії «Українська мова» подано таке значення терміна *прізвисько*: *Вид антропоніма, неофіційне особове іменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу. У пропонованій розвідці користуватимемося терміном *прізвисько*, який, на нашу думку, є найбільш удалим і найпоширенішим у науковому обігу*.

Тепер детальніше про прізвиська жителів с. Либохора, спектр яких надзвичайно різноманітний. Треба зазначити, що терміном *прізвисько* в селі майже не користуються. Якщо треба дізнатися в дитини чи молодого людини хто він, то ставлять запитання: *Чий ти йи?* Відповідь буде одна: *Унук Петра Шутакового*.

За функційними особливостями серед прізвиськ либохорців чітко вирізняються чотири групи:

1) індивідуальні: *Базьо*, *Будзя*, *Галемійка* та ін.; *Дідо Бойся*, *Маря Зайкова*, *Галя Ковальчукова* та ін.; *Василь з Рудавин*, *Маруся Андрія Хомійового*, *Параця Петра Бабиного* та ін.; *Юрко Федуня з Поломів*, *Юрко Зоні Юрка Максимового*, *Іван Анни Андрія Бубрунчиного* та ін. Такі прізвиська переважають у прізвиськовому складі жителів с. Либохора;

2) сімейно-родові: *Грицаки*, *Семеновичі*, *Хомії* та ін. Вони характерні для сімей і родів, у яких налічувалося два і більше потомків по батьківській лінії.

У селі кілька родин, пов'язаних між собою родинними узами, мають спільне прізвисько. Спільне родинне прізвисько *Гешуки* має родина *Гешів*, проте майже кожен із членів цієї родини окрім спільного прізвища і спільного родинного прізвиська, має ще й своє, індивідуальне, прізвисько, а то часом і два-три. Так, наприклад, рідні сестри *Тимофія Геша* (прізвисько *Тимко Гешуків*) отримали спільні пріз-

виська *Гешучки, Гешуківські*, а також індивідуальні прізвиська: *Маря Гешукова* (по чоловіку *Бандуровичка*, за професією *Почтарька*), *Параця Гешукова* (по чоловіку *Параця Петра Бабиного*), *Молана Гешукова* (по чоловіку *Молана Василя Гаївського*). Діти *Тимофія Геша Марія* і *Софія* отримали відповідно прізвиська *Маруся Тимка Гешукового* і *Зоня Тимка Гешукового*, а в близькому родинному колі ще по два прізвиська, похідні від імен батька і матері: *Маруся Тимкова* й *Марина Маруся*, *Зоня Тимкова* й *Марина Зоня*;

3) територіальні: (*Матій, Олена, Кінаш* та ін.) з-під *Дворів, (Гльків, Малькович, Кобилінець* та ін.) із *Нижнього кінця, (Никола Тимурів, Юрко Ланкової)* із *Кириїтів* та ін.;

4) внутрішньосімейні: *Маруся Полажина* або *Маруся Тимоцькова* (прізвище батька), *Юрко Настасин* (батька звали *Федунь*, але ніхто ніколи не говорив *Юрко Федунів* чи *Юрко Федуня* з *Поломів*, а завжди казали *Юрко Настасин*), *Маруся Аннина* та ін., які добре зрозумілі лише членам конкретної родини.

За мотиваційною ознакою серед прізвиस्क жителів с. Либохора можна вирізнити групи, що походять від:

1) антропонімів: а) імені батька: *Василь Михасів, Люба Петрова, Митер Прокопів* і под. або матері: *Мирон Моланин, Гануся Калинина, Маруся Гафіна* і под.; б) прізвища батька: *Глюдзик, Рибачок, Павлючка* і под.; в) імені і прізвища батька: *Люба Міся Корольового, Маруся Тимка Гешового, Фидір Николи Глюдзового* і под.; г) прізвиська батька: *Бендзанюк, Ястребок, Зайчик* і под.; *Никола Маринин, Симньон Шуриків, Юрко Мацьків* і под.; *Анна Юрка Нипикова, Маруся Николи Кривого, Юрко Андрія Хомийового* і под.; *Василь Юрка Митра Прокопового, Петро Василя Петра Бабиного, Славко Антона Михайла Гицьового* і под. або матері: *Василь Пипчин, Маруся Зузянчина, Фидір Настасурчин* і под.; *Ладзьо Калинина Юрикової, Фидір Настасі Шутакової, Юрко Гафи Хомийової* і под.; *Валя Молани Василя Гаївського, Зоня Марі Тимка Гешового, Олена Настасі Юрка Нипикова* і под.

Досить поширеними є жіночі прізвиська від імені, прізвища або імені й прізвища, прізвиська чоловіка: *Маря Тимкова, Параця Петрова, Настася Федуньова* і под.; *Когутянка, Мусевичка, Ступинчиха* і под.; *Настася Глюдзова, Полага Тимоцькова, Дуся Корольова* і под.; *Гафа Гурманчикова, Маря Чапайова, Маря Зайкова* і под.; *Молана Митра Семеновича, Молана Василя Гаївського, Славка Івана Рожанського* і под. Набагато рідше трапляються чоловічі прізвиська, утворені від імені чи прізвиська жінки: *Іван Славчин, Михайло Наштацин; Ілько Зузянчин, Іван Маньчин, Михайло Гольтянчин* і под.

Іноді в прізвиську згадується одне, а то два й більше імен, імен та прізвищ, прізвиस्क предків: *Ромко Гафин, Люба Славчина, Маруся Прокопова* і под., *Юрко Митра Прокопового, Семенко Николи Семеновича, Зоня Юрка Максимового* і под.; *Маруся Николи Геша, Володя Марі Магушинькової, Ірка Зоні Корольової* і под.; *Василь Команчин, Настася Нипикова, Михась Почтарчин* і под., *Ладзьо*

Калини Юрикової, Юрко Петра Шутакового, Валя Василя Гаївського і под.; *Іван Калини із Звора, Петро Василя Петра Бабиного; Юрко Юрка Зоні Юрка Максимового* і под.

У селі кілька жителів мають ім'я *Федір* і щоб уточнити про кого з них іде мова, то додають прізвище. Однак чотири з них не потребують уточнення через прізвище, бо мають індивідуальні прізвиська: *Фидьо, Фидько, Фирко, Федик*. А ось ім'я *Федунь* потребує уточнення: *Федунь із Поломів, Федунь Королів, Федунь Паліїв*.

У селі проживав один-єдиний чоловік, якого звали *Яким*, але його рідко хто називав по імені, а називали, як правило, по прізвиську: *Яким із Річки* (назва частини села).

В одного з жителів села було прізвисько *Вовк*, а до сина перейшло прізвисько *Вовчик*;

2) назви, що вказує на територіальне походження носія прізвиська, або назви місцини його помешкання: *Іван Рожанський* (родом із с. Нижня Рожанка), *Козівська* (родом із с. Козьова), *Мацькаль* (за національністю українець, родом із Вінниччини); *Василь з Берега, Михась із Звора, Матій з-під Дворів* і под.; *Анна з Плайка, Маря з Горбів, Фидя з Багинців* і под.;

3) назви роду занять чи назви професії носія прізвиська: *Буфетчик, Крамарька, Почтарька* і под. У більшості випадків таке прізвисько є тимчасовим, хоч іноді воно закріплюється за людиною й напостійно: *Ланкова, Мурник, Тракторист* і под., а деякі з них перейшли й на дітей: *Зоня Шоферова, Юрко Ланкової, Михась Почтарчин* і под.;

4) «екзотичних» слів чи виразів, часто вживаних носієм прізвиська в мовленні: *Ади* – від *а дивись*, *Гарю* – від *говорю*, *Кумця Люба* – від *звертання до будь-якої жінки, яка навіть не є кумою* і под.;

5) назв дії: *Бемко* – від слова *бемкати* 'звучати від ударів', *Мацько* – від слова *мацати* 'доторкати-ся руками до когось', *Крячко* – від слова *крякати* 'видавати уривчасті горлові звуки' і под.;

6) назв видів тварин, рослин, птахів тощо: *Вовк, Бодак* (від діал. *бодак*, літ. будяк), *Либід* (від діал. *либідь*, літ. лебедь), *Змий* (від діал. *змий*, літ. змія) і под. указують на:

1) фізичні вади носія прізвиська: *Німий, Кривулька, Крива; Никола Горбатий, Фидір Глухий, Михайло Ікавий* і под.;

2) життєву ситуацію, у якій опинився носій прізвиська. Було це в 50-і роки ХХ ст. Хлопець повернувся з армії і спробував розмовляти з односельчанами «па-руски». Йому дали одразу аж два прізвиська: *Руский* і *Никола Руский*. А ще, заглянувши до місцевого буфету і побачивши наполовину пусті полицки, цей хлопчина сказав: *Ні печень, ні конфет, нічорта в бухвете нст*. Отож народ дав йому ще й третє прізвисько: *Ні печень ні конфет*. Так ці три прізвиська і носить цей чоловік понад шістьдесят років.

Два прізвиська либохорців мають історичне походження. Один із жителів села отримав прізвисько *Ястрябок*, оскільки, на думку мешканців села, допомагав членам так званого винищувального («істребітельного») батальйону, який вів збройну

боротьбу з ОУН та УПА і яких в народі називали «стрибками» (до речі, дружина його отримала прізвисько *Ястрябиха*, а сина односельчани називали не інакше як *Олекса Ястрябків*), інший – *Дідо Мирон*, бо брав безпосередню участь у бандерівському русі, де мав підпільну кличку *Мирон*.

По одному прізвиську отримали либохірці від назв історичних осіб, літературних героїв і героїв кінофільмів: *Чанай* (від прізвища *Чапаєв*, бо носив вуса зовні схожі на чапаєвські. До речі, за його дружиною закріпилося прізвисько *Чанайиха*, а за дітьми – *Анна Чанайова*, *Юрко Чанайв*, *Василь Чанайв*), *Капочка*, *Будулай*.

Більшість жителів Либохори мають одне прізвисько: *Афтанас*, *Бемко*, *Крутихвіст*, *Іван Калинин*, *Михась Почтарчин*, *Никола Макарівський* та ін.; *Бахурка*, *Бориска*, *Онуфрївка*, *Зоня Лебедова*, *Нашташка Іванкова*, *Люба Тиліжанчина* та ін., а детто, переважно жінки, і по кілька прізвиस्क: *Матрона*, *Хомийка*, *Молана Андрія Хомійового*; *Параця Петрова*, *Параця Петра Бабиного*, *Параця Гешукова* (рідше); *Настася Петра Шутакового*, *Настася Глюдзова*, *Настася Глюдзикова*; *Галя Параціна*, *Галя Петрова*, *Галя Петра Бабиного* та ін.

У свій час у селі проживали два чоловіки за прізвищем *Каплун*, яких, як правило, розрізняли не по імені, а за прізвишком: *Капчук* і *Іван Рожанський* або *Іван Славчин*. Так само за прізвишком розрізняли трьох чоловік за прізвищем *Рибак*: *Никола Кривий*, *Крутихвіст*, *Рибачок*.

Також у свій час у селі проживали жителі за прізвишками *Маскаль* і *Маскалька*. Чоловіка сільчани назвали так, бо він був родом із Вінниччини (усіх вихідців із Лівобережної України в селі називали *маскалями* (від літ. *москаль*), хоч вони і розмовляли українською мовою), а ось жінка отримала прізвисько *Маскалька*, бо була родом із Криму і розмовляла російською мовою.

Іноді жителя села називали за прізвишком і всім без будь-яких уточнень було зрозуміло, про кого йде мова: *Кацідан*, *Зайко*, *Яричок* та ін.; *Будзя*, *Зіня*, *Свиставка* та ін.

У либохірця *Матіїва Юрія Максимовича* було п'ять доньок і спільне прізвисько *Доньки Юрка Максимового*, а коли вони повиходили заміж, то кожна з них отримала індивідуальне прізвисько: *Анастасія* – *Настася Федуня з Полонів*, *Анна* – *Анна з Плаїка*, *Марія* – *Маря Тимка Геша* або *Маря Тимкова*, *Пелагея* – *Полага Тимоцькова* і лише в наймолодшої, *Софії*, залишилося батьківське прізвисько – *Зоня Юрка Максимового*.

Деякі прізвиська мешканці села отримали вже у ХХІ ст., як наприклад: *Бамбарка*, *Кошак*, *Полковник*, *Топай* та ін. До речі, майже всі вони однослівні.

Від більшості чоловічих прізвиस्क утворилися й форми жіночих прізвиस्क: *Гольман* – *Гольманиха*, *Нипик* – *Нипичка*, *Крисюк* – *Крисючка* та ін. Однак неможливо утворити форми жіночих прізвиस्क від таких чоловічих прізвиस्क, як: *Німії*, *Старшина*, *Фидьо* та ін.

Як виявилось, у жителів села більшість прізвиस्क з негативним маркуванням. Серед них є гру-

бі, дошкульні, а іноді навіть образливі прізвиська, які не можуть бути вживані в присутності їх носіїв: *Маргірета*, *Крутихвіст*, *Никола Кривий* та ін. З незрозумілих причин до цього числа зараховують прізвисько *Матрона*, що походить від слова *матрона*, що у стародавніх римлян означало 'знатна, поважна заміжня жінка, мати родини' та прізвисько *Калап*, отримане, як зазначає Борис Грінченко, від назви капелюха чорного кольору з низьким круглим верхом і широкими полями, загнутими вниз, який, очевидно, полюбляв носити хтось із предків. До речі, від назви капелюха з широкими полями походить і прізвисько *Крисюк*.

Кілька прізвиस्क сільчан із різних причин перестали існувати, хоч у пам'яті людей старшого покоління вони збереглися: *Коштелеба*, *Макарівський*, *Дідо Бойся* та деякі ін., як і в прізвиських нащадків, дітей і внуків: *Анна Бемкова*, *Маруся Гафіна*, *Іван Калинин* та ін.; *Люба з Берега*, *Никола Митра Семеновича*, *Маруся Николи Кривоного* та ін.; *Маруся Анни з Плаїка*, *Валя Молани Василя Гаївського*, *Маруся Марі Тимка Гешукового* та ін.

У понад двох десятків прізвиस्क неможливо відтворити мотиви називання, що свідчить про давність таких найменувань: *Бендзанин*, *Думінка*, *Команка*, *Нипик*, *Хомий*, *Шутак*, *Щурик* та деякі ін.

Цікаво також, що деякі родини живуть у селі не одне десятиліття, однак вони не мають ні сімейно-родинних, ні індивідуальних прізвиस्क: *Мальковичі*, *Цабани*, *Яблінські* та ін.

Треба також відзначити, що більшість прізвиस्क либохірців є одно- або двокомпонентними: *Ястребок*, *Думінка*, *Зіня* і под.; *Никола Кривий*, *Олекса Мацьків*, *Маруся Прокопова* і под., значно менше трьохкомпонентних: *Ладзьо Калини Юрикової*, *Никола Петра Шутакового*, *Йівка з-під Чуріля* і под. і зовсім обмаль чотирьох- і п'ятикомпонентних прізвиस्क: *Василь Юрка Митра Прокопового*, *Ні печень ні конфет*, *Зоня Марі Тимка Гешового*, *Маруся Анни з Плаїка*; *Юрко Юрка Зоні Юрка Максимового* і под.

Висновки. Висловлені вище міркування дають підстави зробити такі висновки:

1. Закономірно, що прізвиस्क у жителів с. Либохора в кілька разів більше ніж прізвищ, адже прізвище у всіх членів сім'ї, як правило, однакове, а прізвиська у кожного можуть бути різні;

2. За функційними особливостями серед прізвиस्क либохірців чітко вирізняються чотири групи: 1) індивідуальні (*Маргірета*, *Яричок*, *Люся* та ін.); 2) сімейно-родові (*Грицаки*, *Семеновичі*, *Хомії* та ін.); 3) територіальні (*з-під Дворів*, *із Нижнього кінця*, *із Клявзу* та ін.); 4) внутрішньосімейні (*Зоня Марина*, *Юрко Настасин*, *Маруся Аннина* та ін.);

3. Установлено, що найпоширенішими серед жителів с. Либохора є прізвиська, що походять від антропонімів (*Бориска*, *Настася Глюдзикова*, *Антін Михайла Грицьового* та ін.); назви, що вказують на територіальне походження носія прізвиська, або, частіше, назви, що вказують на місцину його проживання (*Іван Рожанський*, *Олена з-під Дворів*, *Хомий із Потока* та ін.); назв роду занять або професії носія прізвиська (*Мурник*, *Кіномеханік*, *Тракторист*

та ін.), менш поширені – за зовнішніми рисами та мовленнєвою специфікою, внутрішніми особливостями, випадком чи подією в житті носія;

4. Для прізвиськ либохірців характерні три способи словотвору: лексико-семантичний (Іван Ковальчуків, Дуся Корольова, Дідо Бойся та ін.), морфологічний (суфіксація) (Ярич-ок, Бендзанюк, Мамай-к-а та ін.), основоскладання (Крутих-віст);

5. Прізвиська жителів с. Либохора частіше є однокомпонентними (Ади, Будзя, Матійко та ін.), двокомпонентними (Андрій Хомієв, Анна Бемкова, Михась Почтарчин та ін.), рідше – трьохкомпо-

нентними (Анна Матія Бубрунчиного, Василь з Рудаєв, Настася Семенка Шурикового та ін.), зовсім рідко – чотирьохкомпонентними (Полага Федуня з Поломів, Ні печень ні конфет, Петро Василя Петра Бабиного та ін.) і п'ятикомпонентними (Юрко Юрка Зоні Юрка Максимового);

6. Абсолютна більшість прізвиськ, носіями яких є жителі с. Либохора, з негативним маркуванням (Кривулька, Ромко Гурманчиків, Маруся Николи Кривого та ін.);

7. Потребують, на наш погляд, комплексного дослідження прізвиськові мікросистеми окремих населених пунктів різних регіонів України.

Література

1. Антонюк О.В. Сучасні прізвиська Донеччини (семантика і структура). Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Донецьк, 2011. 20 с.
2. Антропонікон села Бурімки Ічнянського району Чернігівської області. URL: <https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/21.-Moje-selo-kraplynochka-na-karti-1.pdf>.
3. Аркушин Г.Л. Західнополіські прізвиська, утворені лексикосемантичним способом. *Acta Onomastica*. R. XLI-XLII. Praha, 2001. S. 7–17.
4. Аркушин Г.Л. Прізвиська-композиції в говірках Західного Полісся. *Słowiańskie composita antroponiczne. Rozprawy Slawistyczne*. 16. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2000. S. 39–44.
5. Близнюк Б. Сучасні гуцульські прізвиська. *Наукові записки Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В.К. Винниченка. Серія «Мовознавство»*. Кіровоград, 2001. С. 93–95.
6. Вербовацька О.С. Неофіційна антропонімія Тернопільщини. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Івано-Франківськ, 2016. 20 с.
7. Ковалик І.І. Типологія системи словотвору прізвиськ жителів села Млинів Жешівської області ПНР. *Повідомлення української ономастичної комісії*. Київ, 1967. Вип. 4. С. 15–30.
8. Кравченко Л.О. Сучасні індивідуальні та вуличні прізвиська як частина українського антропонімікону. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2009-1. Вип. 22. С. 160–170.
9. Кравченко Л.О. Сучасні прізвиська Полтавщини. *Studia Slavistica*. Вип. 9. Ономастика. Антропоніміка: зб. наук. ст. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2009-2. С. 150–158.
10. Лєсюк М. Прізвиська жителів гуцульських сіл. *Przezwiska i przydomki w językach słowiańskich. Część 1*. Pod redakcją Stefana Warchola. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. S. 227–240.
11. Лісова Л.О. Антропонімія півдня Волинської області. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Луцьк, 2014. 20 с.
12. Ліщинська Г.Д. Прізвиська, що вказують на місце проживання людини (на матеріалі антропонімії Івано-Франківщини). *Лінгвістика*. 2010. № 3 (21). Ч. I. С. 173–181.
13. Лонська Л. Національна специфіка регіональної антропонімії (на матеріалі прізвиськ села Руська Поляна Черкаської області). *Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): зб. наук. праць*. Вінниця: ТОВ «Фірма» «Планер». 2012. Вип. 16. С. 366–371.
14. Михальчук О. Сучасні українські прізвиська: відонімні деривати. *Studia Slavistica*. Вип. 9. Ономастика. Антропоніміка: зб. наук. ст. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. С. 163–168.
15. Михальчук О.І. Особливості формування сучасних українських прізвиськ. *Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. пр. Слов'янська філологія*. Чернівці: Рута, 2007. Вип. 356–359. С. 325–328.
16. Наливайко М.Я. Матеріали до Словника прізвиськ жителів Львівщини. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2012. Вип. 16. С. 377–382.
17. Наливайко М.Я. Матеріали до Словника прізвиськ жителів Львівщини 2. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2018. Вип. 2 (70). С. 167–170.
18. Наливайко М.Я. Неофіційна антропонімія Львівщини. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Київ, 2011. 19 с.
19. Нелюба А. Прізвиська моїх однокашників. Харків, 2015. 99 с.
20. Німчук В.В. Українська ономастична термінологія (Проект). *Повідомлення української ономастичної комісії*. Київ: Наукова думка, 1966. Вип. I. С. 24–43.
21. Остах Р.І. Із життя сучасних українських прізвиськ. *Діалектологічні студії*. 6. Львів, 2006. С. 293–302.
22. Павлюк В.А. Історія становлення українських прізвиськ. *Лінгвістичні читання Зб. наук. ст.* Вінниця. 2013. Вип. 6. С. 114–121.

23. Павлюк В.А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Вінниця, 2016. 20 с.
24. Рульова Н. Лексико-семантична характеристика прізвиськ та їх мотивація. *Науковий вісник Чернівецького університету. Зб. наук. пр. Слов'янська філологія*. Чернівці, 2008. Вип. 428–429. С.190–195.
25. Свистун Н.О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя ХІХ–ХХ ст.: Монографія. Тернопіль, 2011. 308 с.
26. Сенік Г.В. Прізвиська Одещини. *Записки з ономастики*. 2009. Вип. 12. С. 20–30.
27. Словник прізвиськ південно-західної України: у 3 т. Упорядник Г.Л. Аркушин. Луцьк: Вежа, 2009. Т. 1. А–И. 412 с. Т. 2. І–П. 454 с. Т. 3. Р–Я. 364 с.
28. Сухомлин І.Д. Українські прізвиська людей як власні родові назви (лексико-семантична характеристика процесу творення відіменних чоловічих прізвиськ у народних говорах Середньої Наддніпрянщини). *Говори і ономастика Наддніпрянщини*. Дніпропетровськ, 1970. С. 30–58.
29. Тимінський М.В. До проблеми мотиваційної класифікації сучасних індивідуальних прізвиськ. *Мовознавство*. 1987. № 3. С. 64–68.
30. Тихоша В.І. Семантика сільських прізвиськ Херсонщини. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2009. Вип. 9. С. 202–210.
31. Федотова Н.М. Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Харків, 2008. 20 с.
32. Худаш М.Л. З історії української антропонімії. Київ: Наукова думка, 1977. 236 с.
33. Чабаненко В.А. Прізвиська в системі експресивних засобів народнорозмовної мови (на матеріалі говірок Запорізької та Дніпропетровської областей). *Повідомлення української ономастичної комісії*. Київ, 1976. Вип. 14. С. 16–19.
34. Чабаненко В.А. Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини: Словник: Понад 12 тис. Прізвиськ. Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т. 2005. 260 с.
35. Чучка П.П. Антропонимія Закарпаття. Автореф. дисс. ... доктора філол. наук. 10.661 українська мова. Київ, 1970. 42 с.
36. Шульгач В.П. Матеріали до Словника прізвиськ Волинської області. *Студії з ономастики та етимології*. Київ: НАН України, 2006. С. 245–254.
37. Шульська Н. Словник прізвиськ жителів межиріччя Стиру та Горині. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2008. 164 с.
38. Шульська Н. Українсько-польські прізвиськові стереотипи. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153585108.pdf>.
39. Шульська Н.М. Неофіційна антропонімія Західного Полісся. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 – українська мова. Луцьк, 2011. 20 с.
40. Щербина Т.В. Неофіційні особові найменування в говірці села Журавки Шполянського району Черкаської області. *Мовознавчий вісник: зб. наук. пр.* Черкаси, 2015. Вип. 20. С. 10–14.

References

1. Antoniuk O.V. (2011) Suchasni prizvyska Donechchyny (semantyka i struktura) [Modern nicknames of Donetsk region (semantics and structure)]. Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 – ukrainska mova. Donetsk. 20 s. [in Ukrainian].
2. Antroponikon sela Burimky Ichnianskoho raionu Chernihivskoi oblasti [Anthroponicon of the village of Burimky, Ichnia district, Chernihiv region]. URL: <https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/21.-Moje-selo-kraplynochka-na-karti-1.pdf>. [in Ukrainian].
3. Arkushyn H.L. (2001) Zakhidnopoliski prizvyska, utvoreni leksykosemantycznym sposobom [West Pole-sian nicknames formed in a lexicosemantic way]. *Acta Onomastica*. R. XLI–XLII. Praha. S. 7–17 [in Ukrainian].
4. Arkushyn H.L. (2000) Prizvyska-kompozyty v hovirkakh Zakhidnoho Polissia [Nicknames-composites in the dialects of Western Polissya]. *Słowiańskie composita antroponimiczne. Rozprawy Słowistyczne*. 16. Lublin: Wydawnictwo UMCS. S. 39–44 [in Ukrainian].
5. Blyzniuk B. (2001) Suchasni hutsulski prizvyska [Modern Hutsul nicknames]. *Naukovi zapysky Kirovohrad. derzh. ped. un-tet im. V.K. Vynnychenka. Seriya «Movoznavstvo»*. Kirovohrad. S. 93–95 [in Ukrainian].
6. Verbovetska O.S. (2016) Neofitsiina antroponimiia Ternopilshchyny [Unofficial anthroponymy of Ternopil region]. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk. 10.02.01 – ukrainska mova. Ivano-Frankivsk. 20 s. [in Ukrainian].
7. Kovalyk I.I. (1967) Typolohiia systemy slovotvoru prizvysk zhyteliv sela Mlyniv Zheshivskoi oblasti PNR [Typology of the system of word formation of nicknames of the inhabitants of the village of Mlyniv, Rzeszów region, Poland]. *Povidomlennia ukrainskoi onomastychnoi komisii*. Kyiv. Vyp. 4. S. 15–30 [in Ukrainian].
8. Kravchenko L.O. (2009-1) Suchasni individualni ta vulychni prizvyska yak chastyna ukrainskoho antroponimikonu [Modern individual and street nicknames as part of the Ukrainian anthroponymicon]. *Problemy semantky slova, rechennia ta tekstu*. Vyp. 22. S. 160–170 [in Ukrainian].
9. Kravchenko L.O. (2009-2) Suchasni prizvyska Poltavshchyny [Modern nicknames of Poltava region]. *Studia Slavistica. Vyp. 9. Onomastyka. Antroponimika: zb. nauk. st.* Uzhhorod: Vyd-vo Oleksandry Harkushi. S. 150–158 [in Ukrainian].

10. Lesiuk M. Prizvyska zhyteliv hutsulskykh sil [Nicknames of residents of Hutsul villages]. *Przewiska i przydomki w językach słowiańskich*. Część 1. Pod redakcją Stefana Warchola. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. S. 227–240 [in Ukrainian].
11. Lisova L.O. (2014) Antroponimiia pivdnia Volynskoi oblasti [Anthroponymy of the south of Volyn region]. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk. 10.02.01 – ukrainska mova. Lutsk. 20 s. [in Ukrainian].
12. Lishchynska H.D. (2010) Prizvyska, shcho vказuiut na mistse prozhyvannia liudyny (na materialii antroponimii Ivano-Frankivshchyny) [Nicknames indicating the place of residence of a person (on the material of anthroponymy of Ivano-Frankivsk region)]. *Linhvistyka*. № 3 (21). Ch. I. S. 173–181 [in Ukrainian].
13. Lonska L. (2012) Natsionalna spetsyfika rehionalnoi antroponimii (na materialii prizvysk sela Ruska Poliana Cherkaskoi oblasti) [National specifics of regional anthroponymy (based on the nicknames of the village Ruska Polyana, Cherkasy region)]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzh. ped. un-tu im. Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo): zb. nauk. prats.* Vinnytsia: TOV «Firma» «Planer». Vyp. 16. S. 366–371 [in Ukrainian].
14. Mykhalchuk O. (2009) Suchasni ukrainski prizvyska: vidonimni deryvaty [Modern Ukrainian nicknames: famous derivatives]. *Studia Slavistica. Vyp. 9. Onomastyka. Antroponimika: zb. nauk. st.* Uzhhorod: Vyd-vo Oleksandry Harkushi. S. 163–168 [in Ukrainian].
15. Mykhalchuk O.I. (2007) Osoblyvosti formuvannia suchasnykh ukrainskykh prizvysk [Features of formation of modern Ukrainian nicknames]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Zb. nauk. pr. Slovianska filolohiia*. Chernivtsi: Ruta. Vyp. 356–359. S. 325–328 [in Ukrainian].
16. Nalyvaiko M.Ya. (2012) Materialy do Slovnyka prizvysk zhyteliv Lvivshchyny [Materials for the Dictionary of nicknames of Lviv region residents]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo)*. Vyp. 16. S. 377–382 [in Ukrainian].
17. Nalyvaiko M.Ya. (2018) Materialy do Slovnyka prizvysk zhyteliv Lvivshchyny 2 [Materials for the Dictionary of nicknames of Lviv region residents 2]. *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia»: Serii “Filolohiia”*. Ostroh: Vyd-vo NaUOA, cherven. Vyp. 2 (70). S. 167–170 [in Ukrainian].
18. Nalyvaiko M.Ia. (2011) Neofitsiina antroponimiia Lvivshchyny [Unofficial anthroponymy of Lviv region]. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk. 10.02.01 – ukrainska mova. Kyiv. 19 s. [in Ukrainian].
19. Neliuba A. (1966) Prizvyska moikh odnokashnykiv [Nicknames of my classmates]. Kharkiv, 2015. 99 s. [in Ukrainian].
20. Nimchuk V.V. Ukrainska onomastychna terminolohiia (Proekt) [Ukrainian onomastic terminology (Project)]. *Povidomlennia ukrainskoi onomastychnoi komisii*. Kyiv: Naukova dumka. Vyp. I. S. 24–43 [in Ukrainian].
21. Ostash R.I. (2006) Iz zhyttia suchasnykh ukrainskykh prizvysk [From the life of modern Ukrainian nicknames]. *Dialektolohichni studii*. 6. Lviv. S. 293–302 [in Ukrainian].
22. Pavliuk V.A. (2013) Istoriiia stanovlennia ukrainskykh prizvysk [History of formation of Ukrainian nicknames]. *Linhvistychni chytannia: zb. nauk. st.* Vinnytsia. Vyp. 6. S. 114–121 [in Ukrainian].
23. Pavliuk V.A. (2016) Stanovlennia neofitsiinoho antroponimikonu Vinnychchyny [Formation of the unofficial anthroponymicon of Vinnytsia region]. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk. 10.02.01 – ukrainska mova. Vinnytsia. 20 s. [in Ukrainian].
24. Rulova N. (2008) Leksyko-semantychna kharakterystyka prizvysk ta yikh motyvatsiia [Lexical and semantic characteristics of nicknames and their motivation]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: zb. nauk. pr. Slovianska filolohiia*. Chernivtsi. Vyp. 428–429. S.190–195 [in Ukrainian].
25. Svystun N.O. (2011) Dynamika antroponimikonu m. Ternopolia XIX–XX st. [Dynamics of the anthroponymicon of Ternopil of the 19th–20th centuries]: Monohrafiia. Ternopil. 308 s. [in Ukrainian].
26. Senyk H.V. (2009) Prizvyska Odeshchyny [Nicknames of Odesa region]. *Zapysky z onomastyky*. Vyp. 12. S. 20–30 [in Ukrainian].
27. Slovnyk prizvysk pivdenno-zakhidnoi Ukrainy [Dictionary of nicknames of South-Western Ukraine]: u 3 t. (2009) Uporiadnyk H.L. Arkushyn. Lutsk: Vezha. T. 1. A–Y. 412 s. T. 2. I–P. 454 s. T. 3. R–Ia. 364 s. [in Ukrainian].
28. Sukhomlyn I.D. (1970) Ukrainski prizvyska liudei yak vlasni rodovi nazvy (leksyko-semantychna kharakterystyka protsesu tvorennia vidimennykh cholovichykh prizvysk u narodnykh hovorakh Serednoi Naddniprianshchyny) [Ukrainian nicknames of people as their own generic names (lexical and semantic characteristics of the process of creating distinctive male nicknames in the vernaculars of the Middle Dnieper region)]. *Hovory i onomastyka Naddniprianshchyny*. Dnipropetrovsk. S. 30–58 [in Ukrainian].
29. Tymynskiy M.V. (1987) Do problemy motyvatsiinoi klasyfikatsii suchasnykh individualnykh prizvysk [To the problem of motivational classification of modern individual nicknames]. *Movoznavstvo*. №3. S. 64–68 [in Ukrainian].
30. Tykshosha V.I. (2009) Semantyka silskykh prizvysk Khersonshchyny [Semantics of rural nicknames of Kherson region]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii «Linhvistyka»*. Kherson. Vyp. 9. S. 202–210 [in Ukrainian].
31. Fedotova N.M. (2008) Suchasni prizvyska Luhanshchyny: kohnityvna prahmatyka tvorennia tekstu onima [Modern nicknames of Luhansk region: cognitive pragmatics of onym text creation]. Avtoref. dys. na zdobuttia

nauk. stupenia kand. filol. nauk. 10.02.01 – ukrainska mova. Kharkiv. 20 s. [in Ukrainian].

32. Khudash M.L. (1877) *Z istorii ukrainskoi antroponimii* [From the history of Ukrainian anthroponymy]. Kyiv: Naukova dumka. 236 s. [in Ukrainian].

33. Chabanenko V.A. (1976) *Prizvyska v systemi ekspresyvnykh zasobiv narodnorozmovnoi movy (na materialii hovirok Zaporizkoi ta Dnipropetrovskoi oblasti)* [Nicknames in the system of expressive means of vernacular (based on dialects of Zaporizhia and Dnipropetrovsk regions)]. *Povidomlennia ukrainskoi onomastychnoi komisii*. Kyiv. Vyp. 14. S. 16–19 [in Ukrainian].

34. Chabanenko V.A. (2005) *Prizvyska Nyzhnoi Naddnyprianshchyny* [Nicknames of Lower Dnieper]. *Slovnnyk: Ponad 12 tys. Prizvysk. Zaporizhzhia : Zaporizkyi nats. un-t*. 260 s. [in Ukrainian].

35. Chuchka P.P. (1970) *Antroponymyia Zakarpatia* [Anthroponymy of Transcarpathia]. *Avtoref. dysc. ... doktora fylol. nauk. 10.661 ukrainska mova*. Kyiv. 42 s. [in Ukrainian].

36. Shulhach V.P. (2006) *Materialy do Slovnnyka prizvysk Volynskoi oblasti* [Materials for the Dictionary of nicknames of Volyn region] *Studii z onomastyky ta etymolohii*. Kyiv: NAN Ukrainy. S. 245–254 [in Ukrainian].

37. Shulska N. (2008) *Slovnnyk prizvysk zhyteliv mezhyrichchia Styru ta Horyni* [Dictionary of nicknames of the inhabitants of the interfluvium of Styr and Horyni]. *Lutsk: Volynska oblasna drukarnia*. 164 s. [in Ukrainian].

38. Shulska N. *Ukrainsko-polski prizvyskovi stereotypy* [Ukrainian-Polish nickname stereotypes]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153585108.pdf> [in Ukrainian].

39. Shulska N.M. (2011) *Neofitsiina antroponimiiia Zakhidnoho Polissia* [Unofficial anthroponymy of Western Polissya]. *Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk. 10.02.01 – ukrainska mova*. Lutsk. 20 s. [in Ukrainian].

40. Shcherbyna T.V. (2015) *Neofitsiini osobovi naimenuvannia v hovirtsi sela Zhuravky Shpolianskoho raionu Cherkaskoi oblasti* [Unofficial personal names in the dialect of the village of Zhuravka, Shpolian district, Cherkasy region]. *Movoznavchyi visnyk: zb. nauk. pr. Cherkasy*. Vyp. 20. S. 10–14 [in Ukrainian].

FUNCTIONAL, MOTIVATIONAL AND WORD-FORMING FEATURES OF NICKNAMES OF LYBOHORA VILLAGE INHABITANTS, STRYI DISTRICT, LVIV REGION

Abstract. The article is devoted to the study of functional, motivational and word-forming features of nicknames of the Lybohora villagers, Stryi district, Lviv region.

The article analyzes the achievements of Ukrainian linguists in the field of nicknames. It is noted that in the twentieth century, published only a few articles that directly or indirectly relate to this issue (V.V Nimchuk, I.I. Kovalyk, M.P. Lesyuk, I.D. Sukhomlyn, M.V Tymynskiy, V.A. Chabanenko and some others), although the foundations of the study of Ukrainian surnames were laid in the end of 19th–early 20th century (V.Yu. Okhrymovych, M.F Sumtsov, I.Ya. Franko, V.M. Yastrebov).

Ukrainian nicknames began to be studied more intensively only in the 21st century. The first dissertations (O.V. Antonyuk, M.Ya. Nalyvayko, V.A. Pavlyuk, N.M. Shulska, etc.) appeared, in which various aspects of Ukrainian nicknames of different regions of Ukraine, in particular Vinnytsia, are studied, Donetsk, Lviv, Polissya and others. A number of thorough articles have been published, the subject of which is also the subject of nicknames.

The relevance of the proposed study lies in a comprehensive study of the nicknames of a particular locality, which is of interest not only to linguists but also to historians, ethnographers, local historians and, in fact, all those interested in the history of the native land. The research was conducted on the basis of factual material collected through a survey of residents of the village of Lybohora (collected and systematized more than 500 nicknames). It is proved that most of the nicknames of the villagers come from the name, surname or nickname of the father or mother (*Vasyl Petrov, Myron Molanyn, Marusya Pavlyuchka, Zonia Geshova; Vasyl Gaivsky, Nastasya Golyanchyna*, etc.). It is noted that the nicknames of local residents are several times more than the surnames, because the surname of all family members is usually the same, and the nicknames of each are sometimes different.

According to their functional features, there are four groups among the nicknames of the Lybokhirts: 1) individual: *Bazio, Dido Boysya, Marusya Andriy Khomiyov, Yurko Fedunya from Polomy*, etc.; 2) family and clan: *Hrytsaki, Semenovichi, Khomii*, etc.; 3) territorial: *from near Dvoriv, from the Lower end, from Kiryts*, etc.; 4) intrafamily: *Zona Polazhyna, Yurko Nastasyn, Marusya Annina* and others.

On the basis of motivational nicknames of the villagers. Libokhor are united into groups derived from anthroponyms (*Boryska, Nastasya Glyudzikova, Antin Mykhailo Hrytsovy*, etc.); a name indicating the territorial origin of the bearer of the nickname, or, more often, a name indicating the place of his residence (*Ivan Rozhansky, Olena from Pod Dvoriv, Khomy from Potok*, etc.); names of the kind of occupation or profession of the bearer of the nickname (*Murnyk, Kinomekhanik, Traktoryst*, etc.), etc.

The analysis gives grounds to conclude that the nicknames of Libokhirts are more often one-component (*Budzia, Budulai, Matyko*, etc.), two-component (*Andriy Khomyiv, Anna Bemkova, Mykhas Pochtarchyn*, etc.), less often three-component (*Anna Matiya Bubrunchynoho, Vasyl z Runda, Anastasia Semenka Shchurikov*, etc.), very rarely – four-component (*Pola Fedunya from Polomy, No liver or candy*) and five-component (*Yurko Yurko Zone Yurko Maxymiv*).

It is proved that the vast majority of the nicknames of Lybohora village inhabitants have a negative denotation.

Keywords: nickname, Lybohora village in Stryi region, functional, motivational and word-forming features, anthroponymic nicknames, appellation nicknames, word formation of nicknames, one-, two- and multicomponent nicknames.

© Прадід Ю., 2021 р.

Юрій Прадід – доктор філологічних наук, професор, Україна; pradid1@rambler.ru; <https://orcid.org/0000-0002-5842-9227>

Yuriy Pradid – Doctor of Philology, Professor, Ukraine; pradid1@rambler.ru; <https://orcid.org/0000-0002-5842-9227>